

یادداشت های تاریخی مرحوم حافظ نور محمد «کهگدای»

قسمت سیزدهم

رویداد های تاریخی

جهاد استقلال:

قوای معیتی عبدالقدوس خان صدراعظم در محاربه جهاد استقلال به محاذ قندهار، شامل دو کندک پیاده از پلتن دارالسلطنه به قوماندانی فضل احمد خان کندک مشر و عبدالرؤف خان کمیدان و یک کندک رساله به قوماندانی عبدالرزاق خان کندک مشر با یک کندک توپخانه به قوماندانی محمد حسین خان محمد زایی کمیدان بروز اول حمل ۱۲۹۸ شمسی از کابل حرکت نمود.

برای مصارف آن بالای علاقه میدان و وردک هر یک ۵۰۰۰ روپیه و بالای غزنی ۲۰۰۰۰ روپیه برات داده شده بود. و ۲۴ لک روپیه ایکه بهمین منظور از قندهار به کابل آورده می شد از حد مقرر ضمیمه مصارف فوق گردید. صدراعظم صاحب عبدالقدوس خان در چمن در منطقه مرغه قریب ۳ ماه ماند، همینه که در (وت- غالباً وت عبارت از غار کوژک را میگویند) رسیدند طیاره انگلیس ها بمباردمان را بالای شان آغاز و در حدود سی عسکر را شهید ساخت. لازم به یاد آوریمست که درین وقت در قندهار غلام نبی خان ناصری «پدر سور جرنیل» جرنیل بود.

کابینه اول اعلحضرت امان الله خان:

- ۱ - دائره صدارت عظمی ، صدراعظم آن اعتمادالدوله سردار عبدالقدوس خان، دائره آن واقع قصر باغ مهمانخانه
 - ۲ - دائره نظارت عدلیه، ناظر آن محمد ابراهیم خان و محل کار شان قصر عین العمارت.
 - ۳ - دائره نظارت حربیه، ناظر آن عالیجاه عزت و صداقت همراه صالح محمد خان سپه سالار درجه اول، دائره آن در قصر قومی باغ.
 - ۴ - دائره خارجیه، ناظر آن محمود بیگ طرزی «خسر اعلیحضرت مذکور» دائره آن در عمارت بیت الشورای
 - ۵ - دائره نظارت داخله، ناظر آن علی احمد خان و دائره آن در باغ مهمان خانه.
 - ۶ - دائره نظارت معارف، ناظر آن عبدالحبیب خان و دائره آن در قصر شهر آرا.
 - ۷ - دائره مالیه، ناظر آن میرزا محمود خان نایب سالار ملکی، دائره آن واقع باغ مهمان خانه.
 - ۸ - دائره نظارت تجارت، ناظر آن غلام محمد خان و دائره آن در باغ مهمانخانه.
 - ۹ - دائره زراعت ، ناظر آن علی جان خان، دائره آن در عمارت محکمه سابقه مراد خانی کابل.
 - ۱۰ - دائره نظارت دربار، ناظر آن محمد یعقوب خان.
- نشر اعلامیه مذکور بروز ۲۲ ثور ۱۲۹۸ شمسی مطابق ۱۱ شعبان ۱۳۳۷ قمری در شماره دوم سال اول امان افغان منتشر شده است.

کابینه اول اعلیحضرت محمد نادر شاه:

وکیل اعلیحضرت، سردار شاه ولی خان - وکیل وزارت حربیه، شاه محمود خان سپه سالار - وکیل وزارت خارجه فیض محمد خان و معین آن میرزا محمد خان یفتلی - وکیل وزارت داخله، محمد هاشم خان نایب سالار، اما تا وقت ورود نایب سالار مذکور، نایب سالار محمد گل خان اجرای وظیفه میکرد - وکیل وزارت عدلیه، حضرت صاحب شیرآغا و معین آن قاضی میر عطا محمد خان - وکیل وزارت مالیه، محمد ایوب خان و معین آن میرزا محمد حسین خان - وکیل وزارت معارف، علی محمد خان دروازی - وکیل وزارت تجارت حاجی میرزا محمد اکبرخان و معین تجارت، محمد حسین خان افندی - مدیریت مستقل طبیه، محمد اکبر خان محمد زائی - وکیل وزارت دربار، الله نواز خان و معین وزارت مذکور غلام محی الدین خان.

وکیل اداره یاورى ، محمد گل خان - یاور حضور، احمد علی خان - قلعه بیگی ارگ، محمد شاه خان فرقه مشر- رئیس کارخانه جات، محمد خان یاور سابقه - رئیس بلدیة آقای عبدالغنی خان - والی کابل، میرزا محمد یعقوب خان و معاون آن میرزا غلام قادر خان و وکیل مستوفی، سید حبیب خان - قوماندان کوتوالی، عبدالجمیل خان - قوماندان اردوی مرکزی، جانباز خان وکیل نایب الحکومه قندهار، عبدالغنی خان و وکیل قوماندان عسکری مهردلخان نایب سالار.

دیپانو شمیره: له ۱ تر 2

افغان جرمن آنلاين تاسو په درنښت همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادښت: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

وکیل نایب الحکومه و قوماندان عسکری ولایت هرات، عبدالرحیم خان نایب سالار.
وکیل نایب الحکومه ولایت مزار شریف، عطا محمد خان توخی و قوماندان عسکری محمد اکلیل خان فرقه مشر
وکیل نایب الحکومه ولایت قطغن و بدخشان، ناظر محمد صفر و قوماندان عسکری محمد هاشم خان فرقه مشر
وکیل حاکم اعلی مشرقی، میرزا نیک محمد خان و قوماندان عسکری آن محمد عمر خان فرقه مشر.
وکیل حاکم اعلی و قوماندان عسکری حکومت اعلی جنوبی، نور محمد خان فرقه مشر.
وکیل حاکم اعلی حکومت اعلی میمنه غلام نبی خان نایب سالار.
وکیل حاکم کلان حکومت کلان شمالی عبدالوهاب خان و وکیل حاکم کلان، حکومت کلان بدخشان فیض محمد
اعلامیه کابینه مذکور بروز ۴ عقرب ۱۳۰۸ شمسی مطابق ۲۳ جمادی الاول ۱۳۴۸ قمری در شماره اول اخبار
اصلاح منتشر شد.

اولین حکام امیر عبدالرحمن خان:

امیر عبدالرحمن خان بقول ملا فیض محمد کاتب در ۵ رمضان ۱۲۹۷ قمری پا به اورنگ شاهی نهاد و اول به
دروازه سفید «یکی از دروازه های شیرپور» مسکن گزیده و از همانم مصرف نظم عسکری شد و معاش پیاده
نظام را که در وقت امیر شیرعلیخان ماهانه ۷ روپیه بود، ماهانه به ۸ روپیه بلند برد و معاش سواره نظام را که در
عصر امیر شیرعلیخان در حدود ۱۹ روپیه بود به معاش ماهانه ۲۰ روپیه ارتقا داد. سپس به تقرر حکام دولت
پرداخت: سردار عبدالقدوس خان را حاکم جلال آباد و سردار محمد سرور خان راحاکم غزنی مقرر کرد و نایب
سلطان افشار را به حکومت دایزنگی و دایگندی، محمد حسین خان جوانشیر را که فراری بود حاکم بهسود، احمد
جان خان توخی را حاکم قلات، دلاور خان را در جاغوری، عبدالحق خان را در نجراب، غلام قادر خان را در
پنجشیر و صاحبزاده میر آغا را حاکم خوست مقرر نمود.

حکام سمت مشرقی در آغاز جنگ استقلال:

در وقت جنگ استقلال افغانستان حکام ذیل در سمت مشرقی «تنگرهار» وظیفه دار بودند:

میر محمد حسین خان برادر میر احمد شاه خان حاکم جلال آباد.

جرنیل عبدالرحیم خان «لنگ» جرنیل نظامی جلال آباد.

محمد طاهر خان ولد گل محمد خان اولاده سردار امیر محمد خان حاکم سرخ رود مشرقی.

حاکم کنر، غلام جان خان جلال آبادی که یکی از خوانین با رسوخ منطقه بود.

در حکومت شنوار فتح محمد ولد کرنیل صالح محمد خان از اولاده سردار امیر محمد خان اداره میکرد.

حاکم لغمان، عطا محمد خان جبارخیل پسر ارسلان خان و حاکم کجه، ولی محمد خان محمد زایی بودند.

اسمای مامورین در سابق:

مامور مالیه را دفتری میگفتند که یک نفر محرر دفتر نیز داشت. کاتب تحریر را محرر حکومتی یا میرزای
فروعیات یاد می کردند. مامور گمرک را آرتی، قوماندان را کوتوال، پولیس پیاده را پیاده خاصه دار می گفتند که
آنها ۱۴ نفر می بودند و پولیس سوار را سوار خاصه دار یاد می کردند که ۷ نفر بودند. کاتب شمار مواشی را
زکات بیگی می گفتند. قاضی و مفتی در سابق هم بهمین عنوان بودند و تنها محرر محکه راکاتب می نامیدند. ضبط
احوالات و رپورتچی را واقعه نگار می نامیدند. اما فوج دار کسی را می گفتند که حاکم بجاهای دور دست از باعث
نرسیدن، به عرض و داد شان از طرف خود برای حل و فصل عرایض شان مقرر میکرد.

« پایان »